

Keskkonnaministri määruse
„Keskkonnaministri 17. aprilli 2006. a määruse nr 28 „Kaitsealuste seeneliikide
püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” muutmine” eelnõu

SELETUSKIRI

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse § 10 lõike 2 alusel kehtestab keskkonnaminister kaitsealuste liikide püsielupaikade nimekirja, piirid ja kaitsekorra.

Raikküla-Paka maastikukaitseala moodustamise ning kaitse-eeskirja kehtestamisega on vaja muuta 17. aprilli 2006. a määrust nr 28 „Kaitsealuste seeneliikide püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” (edaspidi *ministri määrus*), tunnistades Raikküla Pakamäe kroonliudiku püsielupaiga Rapla maakonnas Rapla vallas Raikküla külas ja Mõisa nõmme kroonliudiku püsielupaiga sama valla Lipametsa külas kehtetuks. Raikküla-Paka maastikukaitseala kaitse-eeskirjaga tzoneeritakse need alad Pakamäe ja Raikküla sihtkaitsevööndisse. Määruse kehtestamisega ei kaasne alade kaitse alt välja arvamist, vaid muutub kaitstava loodusobjekti tüüp ja kaitsekord. Raikküla Pakamäe kroonliudiku püsielupaik kattub Natura 2000 võrgustiku Raikküla-Paka loodusalaga.

Keskkonnaministri määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna vanemspetsialist Sander Laherand (tel 5692 7990, e-post sander.laherand@keskkonnaamet.ee), eelnõu vastavust looduskaitseadusele ja seletuskirja nõuetekohast vormistust on kontrollinud Keskkonnaameti looduskaitse planeerimise osakonna juhtivspetsialist Riina Kotter (tel 503 7128, e-post riina.kotter@keskkonnaamet.ee). Eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Reelika Metshein (tel 5697 7994, e-post reelika.metshein@keskkonnaamet.ee). Keskkonnaministeeriumi kontaktisik eelnõu ministeeriumitevahelisel kooskõlastamisel ja kinnitamisel on Marika Erikson (tel 626 2880, e-post marika.erikson@envir.ee), keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu ja kaitse alt väljaarvamise põhjendused

Looduskaitseaduse § 13 lõikest 1 tulenevalt kohaldatakse kaitstava loodusobjekti tüübi muutmisel ja kaitse alla võtmise otsuse kehtetuks tunnistamisel sama seaduse §-des 8 ja 9 loodusobjekti kaitse alla võtmise kohta sätestatud. Looduskaitseaduse § 10 lõike 2 kohaselt võtab ala püsielupaigana kaitse alla keskkonnaminister ning lähtudes eeltoodust ja haldusmenetluse seaduse § 68 lõikest 2 tunnistab senise kaitse-eeskirja või kaitsekorra kehtetuks samuti keskkonnaminister.

Ministri määrusega on moodustatud Raikküla Pakamäe ja Mõisa nõmme kroonliudiku püsielupaik (edaspidi *püsielupaigad*) Rapla maakonnas Raikküla ja Lipametsa külas. Püsielupaigad on moodustatud II kaitsekategooria kaitsealuse seeneliigi kaitseks. Püsielupaigad kuuluvad tervenisti sihtkaitsevööndisse. Raikküla piirkonda on hinnatud üheks Eesti esinduslikumaks liigi kasvukohaks. Kuigi 2016. aastast alates pole liiki rohkem leitud, ei ole elupaikades olulisi muutusi toimunud.

Ministri määruse järgi on püsielupaikades lubatud inimeste viibimine, kalapüük, jahipidamine, marjade, seente ja muude metsa kõrvalsaaduste varumine. Telkimine, lõkke tegemine ja rahvaürituse korraldamine on lubatud selleks ette valmistatud ja püsielupaiga valitseja nõusolekul tähistatud kohas. Lubatud on sõidukiga sõitmine teedel, rattaga ka radadel. Püsielupaiga valitseja nõusolekul on lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide hoiutööd, tootmisotstarbeta ehitise püstitamine püsielupaigas paikneva kinnistu tarbeks, olemasolevate ehitiste hooldustööd ja kaitsealuste seeneliikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus. Püsielupaikades on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine.

Ministri määruse muutmine toetub Keskkonnaameti ettevalmistatud määruse „Raikküla-Paka maastikukaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri” eelnõule ja selle seletuskirjale. Püsielupaigad on tsoneeritud Raikküla-Paka maastikukaitseala Raikküla ja Pakamäe sihtkaitsevööndisse. Kavandatav kaitseala kaitsekord on analoogne ministri määrusega ning tagab liikide kaitse – sihtkaitsevööndis on majandustegevus ja loodusvarade kasutamine keelatud. Ühtlasi kaitstakse sihtkaitsevööndiga oluliselt laiemat ala, mis soodustab liigi levikut. Võrreldes ministri määrusega ei ole telkimine ning väiksema rahvaürituse korraldamine väljaspool ette valmistatud kohta keelatud, kui külastajate arv on alla 50. Pakamäe sihtkaitsevööndis paiknevale rohumaale on rajatud puhkeala, mis sobib telkimiseks. Püsielupaiga valitseja ei pea tõenäoliseks, et rahvaüritusi soovitakse korraldada liigi elupaikades, mis jäävad metsamaale, mistõttu ei ole otstarbekas seada lisapiiranguid terves sihtkaitsevööndis või moodustada väikseid eraldiseisvaid sihtkaitsevööndeid. Samuti ei pea püsielupaiga valitseja tõenäoliseks, et ala kahjustaksid telkijad, sest selleks on sobilik ala rajatud rohumaale koos muu taristuga (käimla, lõkkekoht). Isegi kui keegi alal telgiks või korraldaks väikese ürituse, ei kahjustaks see elupaika olulisel määral ning kaitse-eesmärgiks olevale liigile kehtib ka isendikaitse. Suurema ürituse korral hindab kaitseala valitseja tegevuste mõju ulatust ja seab vajaduse korral piiranguid.

3. Menetluse kirjeldus

Eelnõu ettevalmistamisele eelnes Raikküla-Paka maastikukaitseala moodustamise väljatöötamise kavatsuse (edaspidi *VTK*) koostamine. *VTK* saadeti maaomanikele tutvumiseks 12. novembril 2019. a. 13. novembril samal aastal teavitati kodanikke *VTK*-st maakondlikus ajalehes Raplamaa Sõnumid. Ettepanekud või vastuväited paluti esitada hiljemalt 2. detsembriks 2019. a. Väljatöötamise kavatsust puudutav arutelu toimus 9. detsembril 2019. a kell 16.30 Rapla vallavalitsuses. Ettepanekud ja Keskkonnaameti seisukohad on nähtavad *VTK*-st, mille leiab keskkonnaministri 16. juuni 2020. a käskkirja nr 1-2/20/269 lisast.

Eelnõukohase määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 16. juuni 2020. a käskkirjaga nr 1-2/20/269 algatatud haldusmenetluses. Materjalidega oli võimalik tutvuda avaliku väljapaneku ajal 21.04–19.05.2021 Keskkonnaametis ning Rapla ja Kehtna vallavalitsuses. Teade muudatuste, avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ärajätmise ettepaneku kohta ilmus 20. aprillil 2021. a üleriigilise levikuga ajalehes *Õhtuleht* ning 21. aprillil 2021. a kohalikus ajalehes *Raplamaa Sõnumid*. Väljaandes *Ametlikud Teadaanded* ilmus sama teade 19. aprillil 2021. a.

19. aprillil 2021. a saadeti maaomanikele ja huvigruppidele teade materjalide, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu ärajätmise ettepaneku kohta. Kiri saadeti 23 eraisikule ja 18 äriettevõttele, ühingule või avalikule asutusele. Tagasisidet püsielupaikade osas ei laekunud, ühtlasi ei avaldatud soovi avaliku arutelu korraldamiseks.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50; edaspidi *loodusdirektiiv*).

Loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele Euroopa Liidu liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslikke elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 2 alapunktile 347 on Natura 2000 võrgustiku loodusalaks esitatud Raikküla-Paka loodusala, mis hõlmab osaliselt ka Raikküla Pakamäe kroonliudiku püsielupaika. Püsielupaiga asemel moodustatakse Raikküla-Paka maastikukaitseala Pakamäe sihtkaitsevöönd. Seetõttu tuleb Raikküla-Paka maastikukaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

Raikküla-Paka loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. novembri 2007. a otsusega 2008/24/EÜ, millega võeti vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade esimene ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbriga K(2007) 5402 all, ELT L 012, 15.01.2008, lk 118–382). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 16. veebruari 2022. a rakendusotsusega (EL) 2022/232, millega võeti vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade loetelu viieteistkümnendal uuendatud versioon (teatavaks tehtud numbriga C (2022) 855 all, ELT L 39, 21.02.2022, lk 368-619).

Raikküla-Paka loodusala piiri korrigeeritakse püsielupaiga ulatuses uuema põhikaardi ja katastriüksuste seisuga järgi, olulist muutust piiri osas sellega ei kaasne.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Püsielupaigad on juba riikliku kaitse all ja Raikküla-Paka maastikukaitseala moodustamisega jäävad maa-alad endiselt kaitse alla. Seetõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Määruse kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka tegevuskava Ressursitõhus Euroopa. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020.

Planeeringud tuleb kooskõlla viia kehtestatud õigusaktidega. Seega mõjutab määruse kehtestamine ka kehtestatud planeeringuid. Teadaolevalt vastuolusid kehtivate planeeringutega ei ole, mistõttu oluline mõju selles küsimuses puudub.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb ala kaitse alla võtmisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude mõningane vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril. Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta. Kuna ala on olnud varem samuti sihtkaitsevööndis, siis muudatusi selles osas ei kaasne.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Püsielupaigad asuvad riigiomandis oleval maal.

Alale ei jää poollooduslikke kooslusi, seega lisakulutusi selles osas ei teki.

Muudatus ei puuduta eraomandis olevat maad, seega ei ole vajalik käsitleda toetust Natura 2000 võrgustiku alal asuva metsamaa osas.

Maastikukaitsealaga liidetavatel püsielupaikadel kehtib sihtkaitsevööndi kaitsekord, mistõttu ei kaasne muudatusi Riigimetsa Majandamise Keskuse puidust saadavale tulubaasile.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu on kooskõlastatud teiste ministeeriumitega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Ministeeriumid on kooskõlastanud eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.